

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการศึกษาเฉพาะกรณี โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมกันเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่คิดว่าดีหรือเหมาะสมมาดำเนินการปฏิบัติ ร่วมกันแก้ไขปัญหาและประเมินถึงผลสำเร็จหรือข้อบกพร่องของการปฏิบัติงาน (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2539) กิจกรรมในการวิจัยในครั้งนี้ก็คือการพัฒนาแบบประเมินเพิ่มประสิทธิภาพการสอน โดยเริ่มจากการประมวลผลงานการสอน และพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานในเพิ่มประสิทธิภาพการสอนโดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง (ครูผู้สอนและผู้บริหาร) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ และมีการจัดทำเพิ่มประสิทธิภาพการสอนควบคู่ไปกับการประมวลผลงานและพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานในเพิ่มประสิทธิภาพการสอนด้วย

การคัดเลือกกรณีศึกษา

การคัดเลือกกรณีศึกษาในการวิจัย มีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

1. เป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. จัดการเรียนการสอนที่สนองตอบชีวิตจริงของผู้เรียน
3. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
4. จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
5. มีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

จากหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษาข้างต้น กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะครูโรงเรียนวัดหนองหมู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งคณะครูในโรงเรียนนี้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “สิ่งแวดล้อมศึกษา” ซึ่งเป็นการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของชุมชน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อมุ่งให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนวัดหนองหมู โดยสุ่มแบบเจาะจงครูผู้สอนที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ระดับชั้นละ 1 คน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนมีทั้งหมด 6 คน และผู้บริหารโรงเรียนอีก 1 คน รวมจำนวน กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 7 คน

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

1. การสังเกต
2. การสัมภาษณ์

1. การสังเกต

จุดมุ่งหมายของการสังเกต คือ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและการมีส่วนร่วม ในการประมวลผลงานเพื่อนำมาสะสมไว้ในแฟ้มสะสมการสอนรวมทั้งพัฒนาแบบประเมินและเกณฑ์ ในการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานการสอน และสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของครูและ ของนักเรียน โดยใช้กรอบการสังเกตของ ลอฟแลนด์ (Lofland อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2539) ซึ่งกรอบที่ใช้ในการสังเกตมีดังต่อไปนี้

1. การกระทำ (Acts) คือ พฤติกรรมของครู ผู้บริหารโรงเรียนในการแสดงออกตามปกติ หรือ เป็นการใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นกิจกรรมปกติธรรมดาต่างๆ ไป เช่น การเข้าประชุมในการพัฒนา เกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงาน

2. กิจกรรม (Activities) คือ การกระทำที่เป็นกระบวนการ มีขั้นตอน เช่น การจัดระบบ เอกสารหรือผลงานการสอนในแฟ้มสะสมงานการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ความหมาย (Meanings) คือ การให้ความหมายแก่การกระทำ หรือกิจกรรม การกระทำ หรือไม่กระทำกิจกรรมบางอย่างสามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นมีความเชื่อ หรือมีทัศนคติ เกี่ยวกับ เรื่องนั้นๆ อย่างไร

4. ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้บริหาร หรือความสัมพันธ์ ระหว่างบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกับบุคคลอื่น ๆ

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การที่ครู ผู้บริหาร ให้ความร่วมมือหรือมี ส่วนร่วมในการพัฒนาแบบประเมินแฟ้มสะสมงานการสอน โดยพิจารณาบทบาทของแต่ละคนว่า ใครบ้างที่มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเพียงใด อย่างไร

6. สภาพสังคม (Setting) คือ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาแบบประเมินแฟ้มสะสมงานการสอน และที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานสอนของคุณ

2. การสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ตรวจก่อนนำไปใช้จริง โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

1. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

- มีนโยบายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างไร
- การเรียนการสอนจากระบบนิเวศน์ในชาวมุ่งเริ่มต้นมาอย่างไร
- วิธีการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในนาข้าวทำอย่างไร
- ผลของการจัดการเรียนการสอนจากระบบนิเวศน์ในชาวมุ่งเป็นอย่างไรบ้าง
- มีหน่วยงานใดบ้างที่เข้ามาให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “ระบบนิเวศน์ในนาข้าว”
- จุดเด่น และจุดด้อยของการจัดการเรียนการสอน “ระบบนิเวศน์ในนาข้าว” มีอะไรบ้าง
- มีความคิดเห็นอย่างไรกับการให้ครูจัดทำแฟ้มสะสมงานการสอน
- ผลงานที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีของครูนั้นควรมีอะไรบ้าง
- เกณฑ์การประเมินที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นมาที่มีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงไร
- การประเมินผลการปฏิบัติงานการสอนของคุณจากแฟ้มสะสมงานการสอนจะมีข้อดี และข้อด้อยอย่างไรบ้าง
- ในการพัฒนาแบบประเมิน และเกณฑ์ในการประเมินแฟ้มสะสมงานการสอนมีความยุ่งยากหรือไม่ ขั้นตอนใดที่มีความยุ่งยากที่สุด
- การประเมินผลการปฏิบัติงานการสอนจากแฟ้มสะสมงานการสอนควรมีการส่งเสริม หรือพัฒนาต่อไปในอนาคตหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ครูผู้สอน

- การสอนที่ดีเป็นอย่างไร
- มีปัจจัยอะไรบ้างที่สนับสนุนให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี
- มีหลักฐาน หรือผลงานอะไรบ้างที่แสดงถึงว่ามีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี

- มีการจัดเก็บหลักฐาน ผลงานที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร
- หากให้มีการจัดเก็บผลงานในลักษณะของแฟ้มสะสมงานการสอน จะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- เห็นด้วยกับการประเมินผลการปฏิบัติงานการสอนจากแฟ้มสะสมงานการสอนหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ในการจัดทำแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงานการสอนมีความยุ่งยากหรือไม่ ขั้นตอนใดมีความยุ่งยากที่สุด
- การประเมินผลการปฏิบัติงานการสอนจากแฟ้มสะสมงานการสอนมีข้อดี ข้อด้อยอย่างไรบ้าง
- เห็นด้วยกับเกณฑ์การประเมินที่ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาขึ้นมาหรือไม่ และมีเกณฑ์ในข้อใดที่ท่านคิดว่ายังไม่เหมาะสม
- การประเมินผลการปฏิบัติงานการสอนของครูจากแฟ้มสะสมงานการสอนกับการประเมินแบบเดิม แบบใดจะดีกว่ากัน เพราะเหตุใด
- การประเมินผลการปฏิบัติงานการสอนจากแฟ้มสะสมงานการสอนควรมีการส่งเสริมหรือพัฒนาต่อไปในอนาคตหรือไม่ เพราะเหตุใด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. คัดเลือกกรณีศึกษา
2. ติดต่อกับผู้บริหารและครูเพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูล
3. การลงภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในการประมวลผลงานและพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานการสอน ใช้การประชุมร่วมกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างและผู้วิจัย ซึ่งครูผู้สอน (กลุ่มตัวอย่าง) จะจัดทำแฟ้มสะสมงานการสอนควบคู่ไปกับการพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานการสอนด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อคณะผู้สร้างเกณฑ์การประเมินได้ร่วมประชุมเพื่อประมวลผลงานและพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานการสอนเสร็จสิ้นแล้ว นำเกณฑ์การประเมินผลงานมาวิเคราะห์หาความตรงและความเที่ยงของเกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงานการสอน ดังนี้

1. ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบประเมินแฟ้มสะสมงานการสอน ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษา และมีความรู้เกี่ยวกับแฟ้มสะสมงานการสอน ได้ตรวจสอบความสอดคล้องของเกณฑ์การประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานการสอนว่ามีความตรงกับการปฏิบัติงานการสอนตามหน้าที่ของครูหรือไม่ เพียงใด โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์การประเมินกับการปฏิบัติงานการสอน

R คือ คะแนนผลการตัดสินเกณฑ์การประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

+1 หมายถึง แน่ใจว่าเกณฑ์การประเมินวัดได้ตรงกับการปฏิบัติงานการสอน

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเกณฑ์การประเมินวัดได้ตรงกับการปฏิบัติงานการสอน

-1 หมายถึง แน่ใจว่าเกณฑ์การประเมินวัดได้ไม่ตรงกับการปฏิบัติงานการสอน

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

เกณฑ์ ถ้า $IOC > 0.5$ ถือว่า เกณฑ์การประเมินนั้นวัดได้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานการสอน

ถ้า $IOC \leq 0.5$ ถือว่า เกณฑ์การประเมินนั้นวัดไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานการสอน

(ศิริชัย กาญจนวาสี, ม.ป.ป. : 257)

2. ค่าความเที่ยงของแบบประเมินแฟ้มสะสมงานการสอนใช้ค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Interrater reliability) โดยมีผู้ประเมิน 2 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ประเมินภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน

ผู้ประเมินภายใน หมายถึง ผู้ประเมินซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการประมวลผลงานและพัฒนาเกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงานการสอนของโรงเรียนวัดหนองหมู

ผู้ประเมินภายนอก หมายถึง ผู้ประเมินที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์การประเมินผลการปฏิบัติงานสอนของครูประถมศึกษา แต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประมวลผลงานและพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานการสอน

เหตุผลที่ให้มีผู้ประเมินภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินครั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความเป็นปรนัยของเกณฑ์การประเมิน และเป็นการป้องกันความลำเอียงของผู้ประเมินภายใน ซึ่งหากผลการประเมินระหว่างผู้ประเมินภายในและผู้ประเมินภายนอกมีความสอดคล้องกันมากเท่าใดย่อมแสดงถึงความน่าเชื่อถือของแบบประเมินแฟ้มสะสมงานการสอนมากเท่านั้น ซึ่งสามารถคำนวณหาค่าความเที่ยงได้โดยนำคะแนนที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานการสอนของผู้ประเมินภายในและผู้ประเมินภายนอกมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วย t-test